

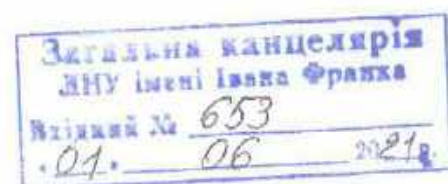
Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.025
Львівського національного університету імені Івана Франка

доктору політичних наук, професору кафедри теорії та історії політичної
науки Вдовичину Ігорю Ярославовичу

ВІДГУК

Офіційного опонента доктора політичних наук, доцента, професора кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка» Бучина Миколи Антоновича на кваліфікаційну наукову працю Гнатюка Володимира Вікторовича «Особливості функціонування політичних процесів на регіональному рівні в Україні (на прикладі Закарпатської, Львівської і Чернівецької областей у 2010-2015 рр.)», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 35.051.025 Львівського національного університету імені Івана Франка на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»)

Актуальність дисертації В. В. Гнатюка для політичної науки полягає в тому, що було здійснено перевірку на прикладі трьох областей в Україні, яким чином може співвідноситися інституційний розвиток держави і таких субнаціональних одиниць між собою: схожістю чи відмінностями. Зрештою, це надало змогу суттєво наблизитись до відповіді про характер та причини довготривалого транзиту нашої країни до демократії з позиції розвитку своїх структурних елементів. При цьому, вибір теми дисертації обґрунтовується відсутністю відповідного політологічного аналізу на субнаціональному рівні, ціль якого становить відображення особливостей функціонування політичних процесів на територіальному рівні регіонів, зокрема на прикладі Закарпатської, Львівської і Чернівецької областей. Здобувач доречно зауважив про те, що цей набір зумовлений, як спільністю їх історичного та політичного розвитку протягом тривалого часу в різних/єдиних державних утвореннях, що формує спільний дискурс еволюції інституційного спрямування, так і географічною близькістю територіального простору, що вже сприяє отриманню підвищеної якості результатів у порівняльних дослідженнях, їх валідності.

Структура дисертації характеризується продуманістю та логічністю у викладі комплексної ідеї (мети), оскільки поєднала необхідні для її розгляду аспекти (завдання): історіографічний, теоретико-методологічний, методичний і практичний, які окреслили основні напрями аналізу в роботі. Таким чином, робота складається з 5 розділів, що об'єднали 12 підпунктів, які висвітлюють авторський погляд. Додатково слід виділити список використаних джерел, який утворений, в переважачій більшості, з іноземних праць дослідників, що демонструє глибокий рівень вивчення теми та повноту її презентації.

У розділі 1 автор сфокусував увагу на історіографії та стані вивчення субнаціональної проблематики у політичній науці. Тут необхідно виділити два аналітичні контексти, які продемонстрували порівняльну характеристику цього процесу, як за кордоном, так і в українському просторі. У підрозділі 1.1. зазначено про три етапи еволюції поглядів вчених і самої ідеї у дослідженні відповідного територіального рівня (с. 27-36), що узагальнено подано через таблицю, яка об'єднала ключові постаті, концепти, часові рамки та специфіку проведення аналізу (с. 37), про що досі мало або зовсім не говорилося у межах політології в Україні. Додатково здобувач влучно надав інформацію стосовно ситуації дослідження проблематики завдяки різним критеріям, як «частина світу», «країна» й «освітній заклад» (с. 39-43), що сприяє розумінню таких аспектів чіткіше та детальніше. У підрозділі 1.2. автор висвітлює український вектор вивчення проблеми у рамках політології, який виділяється вперше, бо, по суті, субнаціональне питання, попри своє відкриття у 2014 р. (цьому посприяв політолог В. Литвин), досі не розглядалося через призму здобутків вітчизняних вчених. Дисертант знову ж таки зробив наголос на науковцях, їх працях (кількісно і якісно) і виділив наукові установи, що інкорпоровані до відповідного типу розвідок, що виглядає цікавим, цінним і новим матеріалом для нашої науки загалом.

У розділі 2 висвітлено теоретико-методологічне підґрунтя роботи, що, з одного боку, сформувало уявлення про субнаціональний політичний режим як політичне явище та наукову категорію (с. 55-61), а, з іншого, – показало, як і на

основі чого (приклади інструментарію) реалізується сама методологія дослідження субрегіонального виміру політики (с. 62-102). Зрештою, автор зумів концептуально пояснити, яким чином слід співвідносити поняття, як «субдержавний», «субнаціональний», «регіональний» і «субрегіональний» рівні територіального масштабу протікання соціо-політичних процесів, що, в свою чергу, еволюційно застосовувалися протягом останнього пів століття (підрозділ 2.1.). Логічним є поділ розуміння субнаціонального порівняльного методу на дві аналітичні конструкції – «класичну» (підрозділ 2.2.) і «новітню» (підрозділ 2.3.), що відображає розвиток різних ідей вивчення територіальної політики, як у рамках єдиного дискурсу, так і через часовий вимір обох фаз.

У розділі 3 здобувач презентував два різновиди методик вимірювання, які є водночас узагальненням сучасних політологічних досліджень у цій темі і її авторським баченням, яке, до речі, досі не було висвітлене ні українськими вченими, ні стосовно політичної практики в Україні жодним чином, а тому стало повністю новим: теоретично та практично. У підрозділі 3.1. здобувач охарактеризував інституційну (об'єктивну) техніку, що складається з дев'яти індексів: від електоральних аспектів до питань, що пов'язані з громадським сектором. У підрозділі 3.2. окреслено експертну методику, в якій питання ґрунтуються на суспільно-політичній базі: від диференціації, артикуляції та градації політичних акторів через контекст владних відносин та відповідних управлінських конструкцій до електоральних аспектів; і зафіксованих під час виборів конкретних видів порушень. Додатково автором наголошується про моменти як: а) економічна ситуація в територіальній одиниці; б) рівень професіоналізму бюрократичного апарату; і в) випадки дискримінації щодо різних соціальних груп. На вищезазначеній підставі можна стверджувати, що дисертант підійшов до висвітлення проблематики комплексно і повноцінно, або, як говорилося в роботі, в межах «узгодження концепту та інструменту його вимірювання».

У розділах 4 і 5 автор демонструє практичний бік апробації обох технік на прикладі Закарпатської, Львівської і Чернівецької областях у період 2010-2015

рр. Доречно, з позиції реалізації порівняльних досліджень у політології, було структурно розділено ці часові етапи на підрозділи, що сприяло загалом утвердженню погляду на відображення особливостей функціонування різних політичних і дотичних (суспільних) до них процесів через побудову режиму на субрегіональному рівні. Цінність такого аналізу пояснюється як здобутими результатами, так і комплексно методологічним і методичним аспектами, що, по суті, вперше в політичній науці в Україні апробували ці техніки, а також дали концептуальне та інструментальне підґрунтя для подальшої реалізації відповідних розвідок у майбутньому, аби зрозуміти і виміряти інституційне спрямування областей у всій Україні. За думкою автора, це допоможе виявити, де наявні бар'єри для демократизації нашої держави у зрізі її структурних частин. Зважаючи на факт тривалого транзиту до демократії країни, це цілком аргументовано, оскільки пояснення такого типу в політичній науці відсутні.

Висновки (с. 238-246) зображають чітке виконання поставлених мети і завдань у дисертації. Важливим здобутком автора є його узагальнення щодо зарубіжного та українського внесків у вивченні субнаціональної проблеми (додаток Б), що може бути використано для наступних досліджень вчених.

Результати напрацювань В. В. Гнатюка викладені у 6 статтях, одна з яких входить до наукового видання, що включене до бази Scopus, що вказує на високий рівень опрацювання проблематики. З іншого боку, самі висновки дослідження акумулювали і теоретичну, і практичну цінність для політології в Україні, бо вперше репрезентуються у ній. І хоча вибрана тема стосується тільки трьох областей нашої держави, однак може трактуватися як підстава для вимірювання та вивчення функціонування соціо-політичних процесів на рівні адміністративно-територіальних одиниць в Україні у майбутньому, аби перевірити їх інституційну відповідність (наближеність чи відмінність) до типу політичного режиму в загальнонаціональному масштабі.

Водночас хочеться висловити деякі зауваження до дисертаційної роботи В. Гнатюка:

1. Цінність роботи суттєво зросла б у випадку розширення автором хронологічних рамок дослідження до 2020 р. Такий вибір хронологічних рамок, на наш погляд, зумовлюється проведенням місцевих виборів 2020 р., які, до того ж, відбувалися на основі нової виборчої системи та були своєрідним проміжним підсумком реформи децентралізації.

2. Дисертант формує базу даних щодо дослідників-корпоративістів субнаціонального рівня, що вбачається важливим для політичної науки. Водночас авторові варто було б більш детально пояснити критерії і методику ідентифікації та віднесення науковців до згаданої категорії, а також мінімальні кількісні та якісні умови, яким повинні відповідати їхні публікації задля уможливлення віднесення вчених до розряду дослідників субнаціонального рівня.

3. Більш доцільною вбачається використання дворівневої (індикатори та умови), а не трирівневої інституційної методики дослідження субнаціонального політичного режиму. Такий вибір дав би змогу уникнути як певного дублювання індикаторів, так і усунення неоднорідності деяких індикаторів у рамках обраних автором індексів.

4. Автор пропонує власну формулу числового вираження типу субнаціонального політичного режиму, а також пропонує числовий перехід до більш оптимальної шкали оцінювання. Як результат, остаточне числове значення різновидів субнаціонального політичного режиму коливається в діапазоні від -10 до +10. Однак авторові варто було б детальніше описати методологію трансформації отриманих результатів у кінцевий діапазон та класифікацію субнаціональних політичних режимів.

5. Зважаючи на високий рівень суб'єктивізму експертних методик, дисертантові варто було б конкретизувати критерії відбору експертів, які взяли участь в опитуваннях у рамках дисертації, задля мінімізації рівня суб'єктивізму результатів.

Разом з тим, зазначені зауваження та рекомендації не зменшують роль і значення дисертації для політичної науки в Україні, яка формує позитивне

враження своєю глибиною дослідження проблематики, алгоритмом викладу матеріалу і логікою його обґрунтування.

Отже, дисертаційна робота здобувача В. В. Гнатюка «Особливості функціонування політичних процесів на регіональному рівні в Україні (на прикладі Закарпатської, Львівської і Чернівецької областей у 2010-2015 рр.)» відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167. Гнатюк Володимир Вікторович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Офіційний опонент,

доктор політичних наук, професор

кафедри політології та міжнародних відносин

Національного університету

«Львівська політехніка»

М. А. Бучин

Підпис засвідчую

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

Р.Б. Брилинецький